

22.11.2012

2/2012

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUKSEN VESIENHOIDON YHTEISTYÖRYHMÄN KOKOUS

Aika 22.11.2012 klo 13.00–15.45

Paikka Vanha Ortopedia, neuvotteluhuone Becker, Jyväskylä

Läsnä Kari Lehtinen / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue (phj.)
Kimmo Olkio / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue (siht.)
Sirpa Peitsenheimo-Aarnio / Hankasalmen kunta
Jukka Partanen / Joutsan kunta
Anna Huovinen / Keuruun kaupunki
Pii Koski / Jämsän kaupunki
Niina Koivula / Konneveden kunta
Sari Tupitsa / Metsä Fibre Oy
Reima Väливаara / Keski-Suomen liitto
Pauli Rintala / Metsänomistajien liitto Järvi-Suomi
Juhani Paavola / Luonnonsuojeluliitto Keski-Suomen piiri
Ari Nikkola / Suomen metsäkeskus
Pertti Ruuska / MTK Keski-Suomi
Vilho Tenhunen / Pihtiputaan kalastusalue
Antti Maukonen / Metsähallitus
Markku Hantunen / Jyväskylän Energia Oy
Matti Sipponen / Keski-Suomen ELY-keskus, E-vastuualue
Arja Koistinen / Keski-Suomen ELY-keskus, L-vastuualue
Ansa Selänne / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Kari Illmer / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue
Jukka Mutila / Keski-Suomen ELY-keskus, Y-vastuualue

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Kari Lehtinen avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen (8.5.2012) pöytäkirja hyväksyttiin.

3. Ajankohtaista vesienhoidon suunnittelusta

Vesienhoidon toimenpiteiden toteutuminen

Ansa Selänne kertoi, että vesienhoidon toimenpiteiden toteutumista arvioidaan samoin periaattein kuin ne on suunniteltukin. Tarvittaessa mukaan voidaan ottaa myös sellaisia toimenpiteitä, joita ei ole esitetty vesienhoitosuunnitelmissa ja toimenpideohjelmissa, mikäli niiden katsotaan edistävän vesienhoitoa. Toimenpiteiden toteutumistiedot kootaan v. 2012 valmistuneen toimenpiteiden seurantajärjestelmän mukaisesti. Myös Suomen ympäristökeskus (SYKE) on kerännyt toimenpiteiden toteutuksen lähtötietoja keskitetysti ja toimittanut ne ELY-keskuksille. Lisäksi sidosryhmät ovat avustaneet tietojen keräämisessä. ELY-keskukset tekevät arviot toimenpiteiden toteutumisesta ja syöttävät tiedot VEMU- ja POVET – järjestelmiin.

Koordinoivat ELY-keskukset tekevät toimenpiteiden toteutumisesta yhteenvedot VEMU- ja POVET-järjestelmistä. Toimenpiteiden ja ohjauskeinojen toteutumisesta raportoidaan EU:n komissiolle 22.12.2012 mennessä. Tämä koskee ajanjaksoa 2010–2012 eli kyseessä on 1-suunnittelukauden (2010–2015) väliraportointi.

Sektorikohtaista toimenpiteiden toteutumista kuvataan tarkemmin liitteessä 1 (sivut 1-16). Yleisesti voidaan todeta, että toimenpiteiden toteuttamisessa on edistytty melko hyvin. Esimerkiksi metsätalouden tehostettu vesiensuojelusuunnittelu on toteutunut poikkeuksellisen hyvin. Toisaalta maatalouden toimenpiteiden toteutuminen ei ole edennyt aivan odotetusti. Maatalouden osalta sama tilanne on koko Suomessa. Keski-Suomessa TÄKY+ ja TASO-hankkeilla on ollut suuri merkitys toimenpiteiden toteutumiselle esimerkiksi koulutuksen kautta.

Keskustelussa todettiin, että toimenpidelukujen tulkintaan tarvittaisiin sanallista selitystä. Jatkossa yleisöä opastettaessa tulisi esittää, miten vesienhoidossa on käytännössä edistytty. Sidosryhmien osalta todettiin myös, että tiedonkeruu on raskasta ja vastaukset voivat sen vuoksi olla kirjavia. Väliaikatietojen kerääminen kuitenkin auttaa toteumatietojen kirjaamista vuonna 2015 .

Toimenpiteiden suunnittelun ohjeistus

Ansa Selänne kertoi Ympäristöministeriön asettaneen hankeryhmän sekä viisi sektorikohtaista tiimiä toimenpiteiden suunnittelun ohjeistustyön valmisteluun:

- Pohjavedet ja pilaantuneet maa-alueet
- Yhdyskunnat ja asutus
- Maatalous, turkiseläintalous ja happamat sulfaattimaat
- Metsätalous ja turvetuotanto
- Vesirakentaminen, säännöstely ja kunnostus

Lisäksi nimettiin yhteyshenkilöt teollisuus ja yritystoiminta, kalankasvatus sekä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunta -toimialojen ohjeistusta varten.

Vastuuhenkilöitä on myös nimetty opastuksen valmisteluun seuraavien horisontaalisten teemojen osalta:

- Ympäristötavoitteiden asettaminen
- Uusien hankkeiden huomioiminen tavoitteiden asettamisessa
- Toimenpiteiden hyötyjen arviointityökalun laatiminen
- Haitallisista aineista aiheutuvien haittojen vähentäminen toimenpiteiden suunnittelussa
- Ilmaston muutoksen, tulvien ja kuivuuden huomioiminen toimenpiteiden suunnittelussa
- Luontodirektiivin tavoitteiden huomioon ottaminen tavoitteiden asettelussa ja toimenpiteiden suunnittelussa

Hankeryhmässä ja sektoritiimeissä jäsenenä on ministeriöiden, SYKEN ja ELY-keskusten asiantuntijoita. Ohjeistusluonnosten valmistumisen aikataulu on joulukuu 2012. Luonnokset pyritään lähettämään yhteistyöryhmille kommenteille. Ympäristöministeriö antaa ELY-keskuksille toimenpiteiden suunnittelua ja ympäristötavoitteiden asettamista koskevat ohjeet maaliskuun 2013 loppuun mennessä, mikäli aikataulussa pysytään.

Tarkemmin toimenpiteiden suunnittelun ohjeistustyötä kuvataan liitteessä 1 (sivut 17–25).

Väliaikatietaoa käynnissä olevasta kuulemisesta

Ansa Selänne kertoi, että tähän mennessä meneillään olevasta vesienhoidon työohjelman ja keskeisten kysymysten kuulemisesta on saatu melko vähän palautteita. Aikaisemmista vesienhoidon kuulemisista saadun kokemuksen mukaan, palautteiden saaminen painottuu kuulemisajan loppuun.

4. Pintavesimuodostumien rajaus (uudet muodostumat), tyypittelytilanne ja luokittelun aikataulu

Kimmo Olkio kertoi, että Keski-Suomen ELY-keskuksen alueelta tarkistettiin valtakunnallisen ohjeistuksen mukaan 314 järvi- ja 145 jokimuodostuman rajaukset. Muodostumat ensiksi rajataan, jotta ne voidaan tyypitellä ja luokitella (liite 2).

Uusiksi muodostumiksi rajattiin seuraavat järvet ja joet:

- Puttolanselkä-Angesselkä (erotettiin Rautavedestä)
- Vesangan reitti (väli: Vesankajärvi – Muuratjärvi)
- Nopolanjoki (jaettu 2 osaan):
Nopolanjoki ja Hirvijoki
- Pengerjoki (jaettiin 2 osaan):
Pengerjoki
Merovenjoki
- Nytkymenjoki-Kurujoki (jaettu 2 osaan):
Nytkymenjoki

- Kurujoki
- Komunjoki-Lapinjoki ja Myllyjoki (yhdistettiin):
Mylly-Komun-Lapinjoki

Lisäksi Hohonjokeen lisättiin Lapinjoki ja Veitjokeen Hoikanjoki. Vilkkilänjoki, Haapajoki-muodostuma nimettiin Eväjärven reitiksi, johon liitettiin Eväjärven alapuolet puuttuvat virtavesialueet.

Kimmo Olkio kertoi, että pintavesimuodostumien tyypittely tehdään yleisesti vain kerran. Uutta ohjelmakautta varten tyypit kuitenkin tarkastetaan ja tarvittaessa muutetaan ohjeistuksen ja uusien lisätietojen perusteella. Tyypit määräytyvät kokojaottelun ja geologian (mm. savi-, turve- ja kangasmaat) mukaan. Tyypittelytekijöitä ovat mm. myös luontainen väriluku mg Pt/l ja järven viipymä ja mataluus (ks. liite 2). Joen tai järven luontainen väriluku otetaan tyypittelyssä huomioon.

Suomessa on 11 joki- ja 13 järviyyppiä. Keski-Suomessa esiintyy mm. tyypiltään erilaisia turvemaiden ja kangasmaiden jokia sekä vähähumuksia, humuksisia, runsashumuksisia ja hyvin lyhytviipymäisiä järviä. Tyypittelyn valtakunnallinen takaraja oli alun perin syyskuun loppu, mutta myös Keski-Suomessa se siirtynee joulukuulle.

Pintavesimuodostumien luokittelu käynnistyy tyypittelyn jälkeen. Luokittelun valtakunnallinen takaraja on maaliskuun loppu 2013, mutta tämä raja siirtynee eteenpäin keväämmälle. Luokittelussa käytetään vuosijakson 2006–2012 tietoja (1-kaudella 2000–2007 tietoja). Muutoksia 1-kauteen on mm. tullut joidenkin biologisten tekijöiden osalta, matalien runsashumusten järvien fysikaalis-kemiallista luokitusta on tiukennettu sekä kokonaisravinteiden ja klorofyllin suhteita tarkastellaan aiempaa tarkemmin. Jokien laskennallinen pH-luokka määräytyy vuotuisten pH-minimien keskiarvon perusteella. Edellisellä kaudella se määräytyi 2000–2007 minimi pH:n perusteella (kuvasi huonosti pH:n tilaluokkaa). Jokien ja järvien hydrologis-morfologinen luokittelu säilynee pääosin ennallaan, mutta ohjeistus ei tältä osin ole vielä käynnistynyt.

Kemiallisen tilan luokitteluun tulee 1. kauteen verrattuna suhteellisen paljon muutoksia. Kemiallinen luokka saa myös enemmän painoarvoa. Mikäli luokitus on hyvää huonompi, muodostuma ei voi kokonaisuudessaan voi olla hyvässä tilassa. Kalojen elohopeapitoisuuden arvioinnissa käytetään vähintään 15 cm pituista ahventa. Elohopeaa kertyy siihen vähemmän kuin esim. kilon kokoisiin haukiin.

Keskustelussa Arja Koistinen totesi, että vuosittain biologista dataa saadaan 10 joki- ja 10 järvi paikasta. Aineistoa on 2. kaudella käytettävissä enemmän kuin aiemmalla kaudella.

5. Vesienhoidon suunnittelu pohjavesien osalta

Kari Illmer kertoi riskipohjavesialueista ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimisesta, joissa ELY-keskus toimii asiantuntijana (liite 3). Suunnitelmia on tehty mm. Joutsaan (2 riskialuetta) ja Jyväskylän Keljonkankaalle (1 riskialue) ja Kirriin (on valmistautumaisillaan). Suunnitelma on valmistumassa Karstulaan, Kyyjärvelle ja Kivijärvelle. Keuruulta on myös löytynyt riskiluokkaan kuuluvia ongelma-alueita, joille tarvitaan suojelusuunnitelma.

Suojelusuunnitelmien tekeminen on edennyt hyvin, ja se on edullinen toimenpide. Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostaminen on sen sijaan kallista.

Keskustelussa todettiin, että suojelusuunnitelmien merkitys on korostunut vesienhoidon suunnittelun myötä. Esimerkiksi maanomistajien todettiin tarvitsevan suojelusuunnitelmista lisäinformaatiota, jotta suunnitelman laadintaan voidaan osallistua tai siihen ottaa kantaa. Ely-keskuksesta ilmoitettiin, että maanomistajakysymystä selvitetään ja olla kuntiin asian tiimoilta yhteydessä.

6. Jyväskylän Nenäinniemen puhdistamon lupatilanne

Jukka Mutila kertoi, että Nenäinniemen puhdistamon lupaa odotetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta (KHO:sta).

Ensimmäisessä vaiheessa Itä-Suomen ympäristölupaviraston antamasta päätöksestä valittivat Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy, Jyväskylän Energia Oy ja Keski-Suomen ympäristökeskus (ELY-keskuksen yksi edeltäjäorganisaatio). Toisessa vaiheessa eli hallinto-oikeudessa kahden ensimmäisenä mainitun organisaation valitukset kumottiin ja ympäristökeskuksen valitus hyväksyttiin. Viimeisessä eli kolmannessa vaiheessa puhdistamo ja Jyväskylän energia valittivat mm. typen huomioimisesta lupamääräyksissä.

Päijänteen Poronselän talvikerrostuneen syvänteen väli-alusvedessä ammoniumtyppipitoisuus on suuri yli 20 m syvyydessä verrattuna 1-20 syvyyteen. Muuttuessaan nitraatiksi hapenkulutus kasvaa, minkä hallinto-oikeus päätöksessään otti huomioon. Nenäinniemen osuus Poronselän typen pistekuormituksesta on arvioitu olevan suuruusluokaltaan noin 90 %. Typpi näkyy erityisesti niinä vuosina, jolloin Vaajakosken virtaamat ovat vähäisiä. Kun virtaamat ovat suuria, Vaajakoskesta tuleva vesi laimentaa kuormitusta ja vie typpeä etäämmäs Poronselästä.

Keski-Suomen puhdistamoista typen poisto on käytössä Joutsassa (tehokas), Hankasal-mella ja Petäjävedellä.

7. Vesienhoidon toimenpideohjelman laatiminen

Ansa Selänne kertoi vesienhoidon toimenpideohjelmaan (TPO) liittyvän keskustelun pohjaksi TPO:ista koetuista ongelmista ja mahdollisista 2.suunnittelukautta (2016–2021) koskevista tulevaisuudennäkymistä (liite 1, sivut 26–30). 1-suunnittelukaudella (2010–2015) aluekeskusten poikkeavat käytännöt TPO:n laatimisessa aiheuttivat ongelmia koostettaessa tietoa yleiselle tasolle. Valtakunnallisessa vesienhoidon koordinaatioryhmässä on siksi esitetty, että jatkossa vesienhoitoalue (VHA) jaetaan suunnittelualueisiin. Ne olivat ennen TPO:n osa-alueita ja perustuvat valuma-alueisiin. Tämä voisi tarkoittaa sitä, että vain yksi toimenpideohjelma laadittaisiin vesienhoitoaluetta kohden. Keski-Suomi kuuluu Kymijoen-Suomenlahden (VHA2) ja Kokemäenjoen-Saaristonmeren-Selkämeren (VHA3) vesienhoitoalueisiin.

Erittäin vilkkaassa keskustelussa otettiin kantaa, laaditaanko vesienhoitoaluekohtainen toimenpideohjelma tai vastaavanlainen toimenpideohjelma, joka tehtiin 1. kaudella (käsitti

ELY-keskuksen toimialueen). Molemmat esitykset saivat yhteistyöryhmän jäseniltä kannatusta. Etuna vesienhoitoaluekohtaisen TPO:n laatimiselle todettiin olevan mm. se, että vähäiset resurssit voidaan silloin tehokkaammin ohjata muuhun vesienhoitotyöhön. Toisaalta tällaisen laaja-alaisen toimenpideohjelman haittana on se, että vesienhoitoon liittyvä tarkkuustaso on siinä heikompi kuin ELY-kohtaisen toimenpideohjelmalla. Kansalaisten tiedonsaantimahdollisuus myös kapenee, jos tietoa ei ole riittävästi saatavilla.

9. Muut asiat

Muita käsiteltäviä asioita ei ollut.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous päätettiin alustavasti pitää 7.3.2013.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 15.45.

Muistion laati Kimmo Olkio

Liitteet:

- 1) Vesienhoidon toimenpiteiden toteutuminen (sivut 1–16), toimenpiteiden suunnittelun ohjeistus (sivut 17–25) ja vesienhoidon toimenpideohjelman laatiminen (sivut 26–30)
- 2) Pintavesimuodostumien rajausta (uudet muodostumat), tyypittelytilanne ja luokittelun aikataulu
- 3) Vesienhoidon suunnittelu pohjavesien osalta (yhteenvetotaulukko)